

Збірник наукових праць молодих дослідників. – Житомир: Вид-во ЖДУ
ім. І. Франка, 2010. – с. 189-192.

Аліна Велика
викладач англійської мови
кафедри слов'янських і
германських мов
ЖДУ імені Івана Франка
Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук,
доцент Максимова О.О.

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ГУМАНІТАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розвиток мотиваційної сфери особистості є базовим підґрунтям для оволодіння теоретичними і практичними навичками навчання майбутніх фахівців. Актуальність питання пояснюється необхідністю стимулювання прагнення вчитись з метою самовдосконалення, активної передачі отриманих знань підростаючому поколінню як під час вузівської практики, так і протягом подальшої фахової діяльності. Тому базовою **проблемою** статті будемо вважати розгляд мотиваційних засад оволодіння професійними навичками студентством, створення ситуації успіху у вказаному процесі, її роль у результативному засвоєнні теоретичних і практичних аспектів спеціальності. **Метою** статті вважаємо аналіз головних рис формування мотиваційної сфери людини в період навчання у вищому педагогічному закладі, виявлення ситуаційних детермінант поведінки особистості.

Вказана проблема знайшла своє відображення в працях таких науковців, як Дж.Аткінсон, Л.І. Божович, Є.П. Ільїн, В.К. Вілюнас та інших. Але слід зазначити, що переважна більшість робіт акцентує увагу на дитячому періоді,

залишаючи поза межами наукового дослідження старший шкільний вік та більш пізній віковий діапазон, коли особистість вже практично сформована.

Прагнення людини до досягнення успіхів завжди пов'язане з певним видом діяльності, з конкретною метою. Логічним буде вважати, що для виникнення такого прагнення відповідна діяльність і пов'язана з нею мета повинні усвідомлюватись людиною як такі, що є для неї важливими. Особистість прагне бути прийнятою людьми, які близькі їй за інтересами, з якими вона може самовдосконалюватись, отримуючи допомогу і підтримку з їх боку, які нададуть їй певний соціальний статус.

Що стосується мотивації, вона містить в собі ряд факторів, які, як правило, є пов'язаними один з одним. Сильний мотив досягнення успіхів в структурі мотивації буде корелювати з високою оцінкою вірогідності досягнення успіхів. В залежності від насиченості вказаних вище мотивів буде змінюватись і цінність тих чи інших досягнень, оцінка людиною власних здібностей, складності вирішуваних завдань, співвідношення успіхів/невдач із везінням, здібностями, зусиллями.

Студенти, для яких професійне самовизначення є здійсненим етапом, вже мали справу із вибором професії, в якій вони можуть досягти успіхів завдяки завдаткам, уподобанням. Але не слід забувати і про те, що за нинішніх умов на вибір навчального закладу впливають і такі фактори, як матеріальна винагорода, яку можна отримати як наслідок оволодіння певними професійними знаннями, ймовірність вступу до навчального закладу, вартість навчання, розташування (віддаленість від постійного місця проживання), тощо. Це пояснює той факт, що після вступу не всі студенти будуть виявляти прагнення досягти успіхів в обраній сфері діяльності. Тому викладачам слід докласти максимальних зусиль до формування розуміння студентами того, що вони спроможні оволодіти цією професією, що в ній вони можуть досягти певних успіхів.

Логічним результатом буде очікувати збільшення прагнення до досягнення успіхів в обраній сфері діяльності, а сила прагнення до досягнень в інших сферах діяльності буде або залишатись на постійному рівні, або знижуватись.

Загальновизнаним є, факт що мотив – головний фактор мотивації, від якого залежить те, наскільки сильно людина буде прагнути досягти успіхів. З віком мотивація досягнення успіхів може змінюватись як процес, як кінцева сила прагнення особистості до успіхів в певній соціальній ситуації при відносно стабільному мотиві чи потребі досягнення успіхів. Посилення прагнення до успіхів у певних видах діяльності буде супроводжуватись одночасним його зменшенням в інших сфері діяльності.

З віком, накопичуючи життєвий досвід, людина більш адекватно оцінює інші фактори мотивації, крім мотиву, і, виходячи з них, визначає своє прагнення до успіхів.

Розвиток мотивації поділяється на декілька етапів, серед яких:

- аналіз ситуації щодо вірогідності задоволення певних потреб;
- формування вміння оцінювати складність завдання щодо визначення необхідності докладання зусиль для вирішення вказаної задачі;
- розвиток здібності людини обирати оптимальний стиль поведінки в певній ситуації з метою максимального задоволення потреб і мотивів за мінімальної витрати сил і часу.

Якщо під час професійного самовизначення у молоді превалює акцент на тому, наскільки цікаво буде навчатись, наскільки обраний фах відповідає наявним нахилам і інтересам, то під час навчання в педагогічному закладі акценти зміщуються на накопичення знань та надбання навичок їх передачі підростаючому поколінню.

Для забезпечення високої результативності вказаних процесів незамінним є створення ситуації успіху під час навчання, яку, на думку деяких дослідників [3:43], слід розглядати як виділення вчителем соціально-педагогічних задач щодо створення суб'єктивних і об'єктивних вихідних умов успішної

самореалізації, самоствердження особистості у виховному та навчальному процесах. Необхідними складовими є інтерференція направленості на досягнення успіху у того, хто вчить, та того, кого навчають.

Ситуація успіху є цілеспрямованим поєднанням психолого-педагогічних засобів, які сприяють свідомій участі об'єктів навчання в активній навчальній діяльності в залежності від індивідуальних можливостей, забезпечують позитивний емоційний стан під час виконання навчальних завдань та адекватного сприйняття власних дій.

Створення ситуації успіху передбачає виконання групи умов, а саме:

- доступність завдання;
- врахування індивідуальних особливостей об'єкта навчання;
- належна оцінка докладених зусиль;
- задоволення від діяльності;
- віра викладача в оптимістичну перспективу начально-виховної діяльності.

Ситуація успіху стимулює бажання брати участь у навчальному процесі, стає усталеним мотивом навчально-пізнавальної діяльності, створює умови для такої участі і впливає на формування свідомого ставлення до результатів навчання.

Викладачеві слід взяти до уваги, що мотивація досягнення результативності поділяється на декілька рівнів в залежності від розвиненості особистості та її психолого-педагогічних характеристик:

- низький рівень, коли превалює мотив уникнення невдач над прагненням до успіху;
- середній рівень, коли мотив уникнення невдач і мотив досягнення успіху знаходяться у збалансованому стані;
- високий рівень розвиненості мотивації, коли домінують мотиви досягнення успіху.

Завданням як викладача, так і студента є перехід особистості на більш високий рівень функціонування мотивації, що забезпечить високу

результативність як процесу навчання, так і безпосередньо професійної діяльності, тому що успіху може навчити тільки успішна людина, яка має досвід проходження через ситуацію успіху, усвідомлює її вплив на особистість, знає механізми створення ситуації успіху [1:35]. При цьому слід розмежовувати поняття «вчительський успіх», який є професійним показником, та «успіх вчителя» - це, насамперед, поняття загальнолюдське, а вже потім професійне.

Серед чинників, які визначають успіх, дослідники виділяють прагнення до успіху, надію на успіх, ймовірність його досягнення, суб'єктивні еталони оцінки досягнень [2:33].

Але невдача теж не повинна залишатись поза увагою викладача, її треба перетворити із статичного результату у динамічний процес, коли вона стане стимулом для долаття перешкод, до самоствердження. Тому як викладач, так і студенти - майбутні вчителі повинні прагнути до використання невдач різних типів в діяльності, що стимулює процес самореалізації. Оцінити успіх можна тільки через призму досвіду неуспіху, тому будь-які проблемні ситуації повинні мати динамічне вирішення, спонукання до їх долаття.

Ситуацію успіху може створити вчитель, у якого адекватна самооцінка, позитивний напрямок мислення, високий рівень педагогічної взаємодії [4:13]. Логічним є необхідність формування у студентів адекватної самооцінки, що буде слугувати гарантом створення ними у майбутньому позитивного психолого-педагогічного клімату в класі.

Висновками статі вважаємо за доцільне вказати такі:

- мотиваційними засадами оволодіння професійними навичками є необхідність успішної фахової діяльності, професійне самоствердження, відчуття задоволення від результативності діяльності;
- ситуація успіху необхідна для студентів як під час навчання, так і під час їх викладацької діяльності;
- ситуація успіху сприяє утворенню позитивного мікроклімату в учнівському колективі, підвищуючи рівень самооцінки та

збільшуючи прагнення до оволодіння інтелектуальними надбаннями.

Список літератури

1. Белкин А.С. Ситуация успеха. Как её создать: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 176 с. (Мастерство учителя: идеи, советы, предложения).
2. Калошин В.Ф. Педагогічні стратегії досягнення успіху // Обдарована дитина. – 2007. - № 9. – с. 32-36.
3. Лопатин А.Р. Встречные усилия, успех-неуспех в образовательном процессе // Педагогика. – 2003. - № 8. – с. 41-46.
4. Мешко Г.М., Мешко О.І. Емоційне благополуччя учнів у сучасній школі: бажане і реальне // Практична психологія та соціальна робота. – 2008. – №4. – С. 11-15.